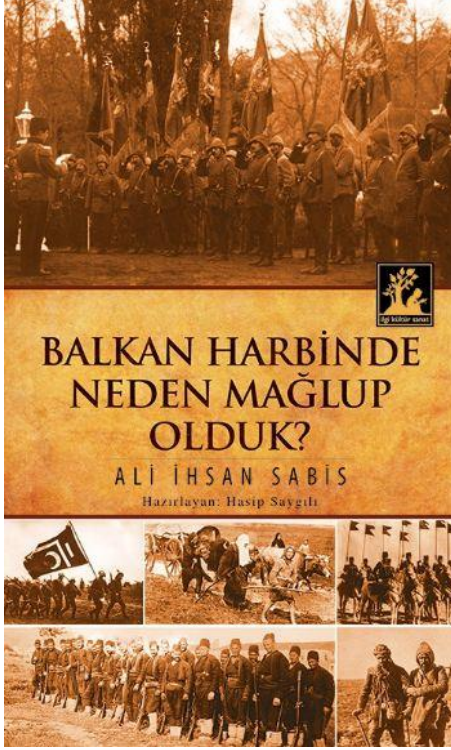


Ali İhsan Sabis (2014). *Balkan Harbinde Neden Mağlup Olduk?* (Haz. Hasip Saygılı). İstanbul: İlgı Kültür Sanat Yayınları, 198 s., ISBN: 9786054977000.

Serkan ER



1912-1913 yıllarında Balkan müttefik ordularına karşı icra edilen Balkan Harbi'nin 100'üncü yılını geride bırakmış bulunuyoruz. Balkan Harbi'nde Osmanlı Devleti'nin uğradığı ağır yenilgi Osmanlı halkının üzerinde derin etkiler bırakmış, özellikle *bozguna* uğrayan ordunun bu durumunu halk kabullenememiştir. Bu olumsuz etkilerin nedenlerini ortaya koymak maksadıyla harpten hemen sonra bazı Osmanlı subayları askerî sistemi her yönden incelemeye ve tartışmaya başlamıştır. Böylelikle Osmanlı tarihinde ilk ve son defa bir askerî konu kamuoyunun önünde çeşitli basın ve yayın araçları kullanılarak sansürsüz bir şekilde ortaya konulmuştur. Bahsedilen bu çalışmalardan birisi olan 1913 yılında elif harfi rumuzuyla yazılmış *Balkan Harbinde Neden Münhezim Olduk* ve kitabın ikinci kısmı olarak ayrıca yayımlanmış olan *Balkan*

Harbinde Askerî Mağlubiyetimizin Esbâbı adlı eserler, Dr. Hasip Saygılı tarafından *Balkan Harbinde Neden Mağlup Olduk?* ismiyle sadeleştirilmiş olarak günümüz Türkçesine yeniden kazandırıldı.

Balkan Harbi felaketinin nedenleriyle ilgili yapılan modern çalışmalar incelendiğinde harbin farklı yönlerinin yeterince ele alınmadığı görülmektedir. Kısıtlı da olsa bu konuda yapılan çalışmalarda ise bu iki eserin olmazsa olmaz niteliğinde bir başvuru kaynağı olarak kullanıldığı da gözden kaçmamaktadır. Bunun en önemli nedeni adı geçen eserlerde ağırlıklı olarak Balkan Harbi hezimetinin askerî yönü ele alınmasına rağmen sadece bu alanla sınırlı kalmayıp siyasi ve sosyal nedenleri üzerinde de durarak yenilginin sadece askerî nedenlerden değil her alanda moral değerler dâhil beşerî sermayemizin çürümesinden meydana geldiğini ortaya koymasındır.

Balkan Harbi ile ilgili yapılan modern araştırmalarda bu eserlere yapılan atıflar incelendiğinde eserin yazarı hakkında farklı fikirlerin mevcut olduğu görülmektedir. Eserin orijinal metninde yazar elif harfi rumuzunu kullanmış, eserin muhteviyatında ise yazarın kim olduğuna dair herhangi bir bilgi sunulmamıştır. Bazı kaynaklarda eserin *Tüccarzâde İbrahim Hilmi Bey* tarafından bazı kaynaklarda *Kurmay Binbaşı Asım* tarafından yazıldığı ileri sürülmekte, bu tartışma içinde bulunmayan yazarlar ise eserin orijinal hâlindeki elif harfi rumuzunu kullanmaktadır. Hasip Saygılı ise daha önce yayımlanmış olduğu makalesinde¹ bu eserin yazarının *Ali İhsan [Sabis]* olduğunu netleştirerek bu çalışmasını da kitabına ek olarak okuyucuya sunmuştur.

Balkan Harbi yenilgisi üzerinde yapılan çalışmaların en kısır tarafı ise yenilginin sosyal nedenleridir. Bu alanla ilgili bilgileri daha çok harp yıllarında Osmanlı topraklarında bulunan yabancı uyruklu kişilerin yapmış olduğu gözlemlerden öğrenmekteyiz. Hasip Saygılı daha önce yayımlanmış diğer bir makalesini² de kitabına ekleyerek harp yıllarında yaşayan Müslüman ahalinin sosyal durumuna dair katkıda bulunmuştur.

Osmanlı Devleti'nin çöküş nedenlerini genel bir surette açıklamak gerektiğini belirten Ali İhsan [Sabis], Balkan Harbi yenilgisinin nedenlerini iki ayrı eserde toplam 10 bölümde inceliyor. Bu eserleri kaleme almasındaki maksadını ise şu cümlelerle ifade ediyor:

Kabahatlerimizi gizleyerek istikbalde tekrarına meydan vermektense, şimdiden önümüze döküp gelecek için ibret almak tercih edilir. Tarih bir tekrardan ibarettir. Yaşamak isteyen milletlerin geçmişin hadiselerinden ibret alması lazımdır. Bizim başımıza gelen felakete, vaktiyle birçok millet de dışarı olmuşlardı. Fakat tarihe önem vermemek, diğer milletlerin felaketlerinden ders çıkarmamak, hâsılı her türlü manasıyla bizi de aynı girdaba düşürdü.

Balkan Harbinde Neden Münhezim Olduk isimli ilk eserinde yazar, yenilginin siyasi, askerî ve sosyal açıdan genel nedenlerini ortaya koyuyor. Devletin kötü gidişatına karşı ilgili nezaretlerin gerekli tedbirleri almadıklarını, ordunun askerî hazırlıklarının yetersiz, talim ve terbiyeden yoksun olduğunu, bahriyede harp malzemelerinin tedarikine gereken önemin verilmediğini, tüm bunların yanında asıl nedenin millette aranması gerektiğini ve Türk milletinin Bulgarların aksine gayretsiz, girişimsiz ve uyuşuk olduğunu belirtiyor.

¹ Hasip Saygılı, "Balkan Bozgununun 100'üncü Yıldönümünde Balkan Harbinde Neden Münhezim Olduk?", *Toplumsal Tarih*, 222, (Haziran 2012), ss. 74-78.

² Hasip Saygılı, "Balkan Harbi'nde Osmanlı Bozgununun Karanlık Yüzü: Dönemin Tanıklarının Gözüyle Müslüman Ahalide İnsan Kalitesi ve Sosyal Çözülme Problemi", *Türkiye Günlüğü*, 112, (Kış 2012), ss. 136-146.

Ali İhsan [Sabis]'in ilkinin devamı niteliğindeki ikinci eseri *Balkan Harbinde Askerî Mağlubiyetimizin Esbâbı*'nda ise hezimetin askerî yönleri mercek altına alınıyor. Ordunun seferberliğindeki hataları, birliklerin toplanmasındaki yanlışlıkları, verilen kararların sebep olduğu stratejik hataları, muharebe esnasında birliklerin uyguladığı hareket tarzlarındaki taktik bilgisizlikleri ve ordudaki maneviyat yokluğunu askerî bozgunu getiren başlıca nedenler olarak görüyor.

Kitabın sonuna eklenen ikinci makale ise, *Balkan Harbi'nde Osmanlı Bozgununun Karanlık Yüzü: Dönemin Tanıklarının Gözüyle Müslüman Ahalide İnsan Kalitesi ve Sosyal Çözülme Problemi* başlığını taşıyor. Bu makalede Saygılı, Osmanlı Devleti'nin Balkan Harbi yenilgisinin nedenlerini; nitelikli insan gücü eksikliği, sosyal değerler sisteminin aşınması, halkın psikolojisindeki kayıtsızlık hâli ve ordunun insan kalitesi problemi başlıkları altında sosyal açıdan inceliyor. Sonuç olarak diğer nedenlerin yanında sosyal bünyedeki aksaklık ve çözümlerin yoğunlaşmasının da hezimetini hızlandırmış olacağını belirtiyor.

Balkan Harbi bozgununu tüm yönleriyle ve sert bir şekilde eleştiren *Ali İhsan [Sabis]*'in eserleri bu konuda en erken kaleme alınanlardan biri olmakla birlikte daha sonra yazılan diğer eserlerin de fitilini ateşlemiştir. Hasip Saygılı tarafından hazırlanan bu yayın, özellikle eklenen açıklayıcı dipnotlarıyla özgün eserin daha iyi anlaşılmasını sağlayacak, sonuna eklenen makaleler sayesinde de eserin yazarına yönelik ihtilafları ortadan kaldırırken fazla üzerinde durulmayan yenilginin sosyal boyutuna da dikkati çekecektir. Eseri yayıma hazırlayanın muvazaflık döneminde Harp Akademilerinde Harp Tarihi öğretim elemanlığı yapmış bir subay olmuş olması, benzeri yayınlarda sık karşılaştığımız askerî terminoloji ve kronoloji hatalarını, görebildiğimiz kadarıyla önlemiş görünmektedir.

